

פרטיכל מס. טו/2

מישיבת ועדת הכספים

ביום ב', יג' בטבת תש"י (2.1.50)

נוכחים חברי הוועדה: ד.צ. פנקס - יו"ר
ד"ר א. גרנות
ח. לנדאו
א.מ. גניחובסקי
ש. דיין
י. אפרתי
פ. נפתלי
א. הרצפלד
ד"ר י. בדר
ד"ר מ. סנה
י. רוקח

מוזמנים: שר האוצר א. קפלן
מר זנגי - מטעם האוצר
מר ספיבק - מזכיר הוועדה.

הישיבה נפתחה בשעה 11.00

- סדר היום:
1. רכוש היהודים בשויצריה - שאילתא.
 2. תקציב הפיתוח.
 3. סדר עבודת הוועדה.
 4. שונות.

היו"ר ד.צ. פנקס: פותח את הישיבה.

הוגשה שאילתה ע"י מר לנדאו, לגבי עמדת

הממשלה בקשר להון היהודי הפולני שנלקח בשויצריה.

שר האוצר א. קפלן: קשה לי לומר מה עמדת הממשלה, כי היא אינה

צד מעורב בדבר, ולא יקשיבו לדבריה. עובדה

היא שהחחלנו במו"מ לפני שנתיים ויותר עם ממשלת שויצריה, כדי לנסות

לקבל ממנה הסכמה שרכוש יהודי שנשאר בלי יורשים בשויצריה, ואשר היה

שייך לקרבנות הנאצים, יימסר לטובת העם היהודי. נשענו על החלטת

ועדת הרפרציות בפאריס (1945), שבה נתקבלה החלטה לפנות למדינות

הניטרליות, בעיקר לשבדיה, שויצריה ופורטוגל, שבגללה את החשבונות

ותמסורנה את הסכומים למטרה זאת. הפנייה שלנו לא נתנה כל תוצאות, מפני שני נימוקים: (1) הם חשבו שיעברו שנים והכסף ישאר בשוויצריה; (2) הם שאלו, מדוע פנו רק לארצות הניטרליות, ומדוע לא עשו את אותו הדבר המדינות האחרות, אמריקה, אנגליה, צרפת, צ'כיה ויוגוסלביה. על סמך זה, נסינו להכניס חוק ל"סטטיט-אוף-ניו-יורק" לפני שנתיים, בקשר לענין הזה. הסטייט דפרטמנט הודיע שהוא מוכן לחשוך בהצעתנו, אלא שלפי הקונסטיטוציה האמריקאית, החלטה שלהם אינה מספיקה. החוק עומד כשנתיים על סדר היום של הסטייט-אוף-ניו-יורק, ואינו נע, כי אי-אפשר להבטיח רוב. שוויצריה הודיעה שאם האמריקאים יסכימו, יהיה ערך לבקשה שלנו.

ידענו על ההסכם עם פולניה כבר לפני

כמה שבועות, לאחר שהוא נחתם, ולפני שפורסם. נסינו להתערב אם כי באופן רשמי אין לנו כל עמדה. הפעלנו גוף בינלאומי די חזק, את נציגי הוועדה הבינלאומית לרפרציות. לו היו השוויצרים צריכים להתזיר את הכסף לפולנים, יתכן שהיו נותנים אותו לנו; אבל הם מקווים שהוא ישאר ברשותם.

אנגליה הכריזה שהיא תשתמש בכל כספי האויב

באנגליה לחסלום פיצויים לבריטים אשר יש להם חביעות בגרמניה. היא דורשת לא רק את כספי גרמניה, כי אם גם כסף שקבלה בדרך זאת מא"י. הסכום הכולל הוא בערך 1,800,000 ל"י, ומחוך זה כ-45,000 ל"י השייכות ליהודים גרמנים. אנו טוענים שכל הסכום מגיע לנו. הוכנסה לפרלמנט אינטרפרטציה שלפחות כסף של יהודים לא יחשב לרכוש אויב, אולם התיקון הזה נדחה. שלחנו איש מיוחד לאנגליה שיטפל בדבר. יתכן שיסכימו לתת לנו את ה-45 אלף ל"י כחסד, כי שם יש לאוצר יפוי-כח למסור כספים. על כל פנים הם סירבו לאשר את הדבר בחוק.

א. הרצפלד: האם איננו צריכים לחוקק חוק בקשר

עם רכוש יהודי שנהרס? האם אין מקום

לחוק הנותן לנו רשות להיות היורשים של רכוש זה באיזו צורה שהיא? אני סבור שאפשר לעורר משפט בינלאומי גדול בענין שוויצריה, ע"י עורכי-דין גבוהים בעלי עמדה. אנו נמצאים במצב כזה שכל המדינות העשינה כדרך שחנהגנה שוויצריה ואנגליה, ולכן אסור לנו לעבור על הדבר בשתיקה, ואפילו כדאי להכנס להוצאות לשם כך.

שר האוצר א. קפלן:

שר האוצר:

איננו יכולים לחוקק חוק החל על גבולות שהם מחוץ לארצנו. אנו יכולים להגן על נחיננו. אנחנו רוצים לעשות דבר אחר, והוא, להוציא חוק שרכוש הגרמנים בארץ שייך לנו. הכרחי לא להרחיב יותר מדי את הויכוח בענין זה בכנסת.

היו"ר ד.צ. פנקס:

המדינה אינה יכולה, מטעמים מדיניים, לעשות יותר מאשר לעורר את הגופים היהודים הבינ-

ארציים, כגון הקונגרס היהודי, התנועה הציונית, הקרן הקיימת, שיפעלו בענין זה. היות ואנגליה החליטה לשים את ידה על נכסי האויב שבדייה, גם אנו צריכים לעשות זאת.

ד"ר בדר:

קיים גם בארץ רכוש יהודי רב של קרבנות. לפי הנוהג הבינלאומי, יש זכות למדינות שונות לדרוש את הרכוש הזה בשבילן. על הממשלה להביא חוק בענין זה לכנסת, כדי שנקדים איזה שהן דרישות אחרות.

2. תקציב הפיתוח.

היו"ר ד.צ. פנקס:

ברצוני להביא סיכום שוועדה מצומצמת, מורכבת מד"ר גרנות ומעצמי, הגיעה אלינו.

בקשר לתקציב הפיתוח:

חברת "עמידר" תהיה החברה היחידה המרכיזה

שחרכו בידיה את כל הפעולה מטעם הממשלה לשיכון עולים. ההוצאה המוצעת

היא 5 מיליון ל"י במניות. מזה תקח הממשלה $2\frac{1}{2}$ מיליון, הסוכנות היהודית -

מיליון וחצי, והקרן הקיימת - מיליון. העודף הדרוש כרגע ינתן נגד

אובליגציות ע"י הגורמים המתאימים, או כפי שיאורגן. הממשלה כבר הקדישה

ל"עמידר" 7 מיליון לירות לפי החלטות שלנו, כלומר, נתנה יותר מהסכום

הדרוש למניות. הממשלה נחנה סכומים מסויימים נגד אובליגציות בכמה

הזדמנויות. לעת-עתה, מוכנה הממשלה להשקיע את הכסף, כי אין אחר.

הסוכנות נתנה בזמנו חלק מצריפי עץ שהפכו אותם לאובליגציות שנרכשו

ע"י הממשלה.

שר האוצר א. קפלן: באופן תיאורטי, הכניסה הסוכנות בהצעת התקציב

שלה סכום ניכר לשיכון, אולם אי-אפשר לנחש

אם הכמה יהיה או לא.

ח. לנדו:

האם ישנה החלטה שגם מה שהסוכנות העשה יהיה

דרך "עמידר"?

היו"ר ד. צ. פנקס:

אני חושב שזה רצוי. אפשר להוסיף את התנאי הזה

בזמן המו"מ.

לגבי ההנהלה, ההצעה היא שהיא תהיה מורכבת משלשה

אנשים המיצגים את הממשלה, דשלשה המיצגים את המוסדות, שנים מהסוכנות
ואחד מהקק"ל, ומיו"ר שיהמנה ע"י הממשלה בהסכמה עם יתר הגורמים, הסוכנות
והקק"ל. יש למנות מנהל לחברה. החברה תנהל את כל העבודה. בידיה יהיה, לפי
הסטטוס של היום, רכוש של כמעט 20 מיליון ל"י. היא תצטרך לנהל את העבודה
בשתי צורות: היא תהיה הבונה, המוסרת את העבודה לקבלנים; היא תגבה שכר-
דירה מהדיירים, וכשתצליח למכור את הבנינים למשתכנים, תגבה את המשכנתא
שהיא רושמת.

מר לנדו רוצה להוסיף תנאי שהממשלה תבוא בדברים עם

הסוכנות, כדי להבטיח שגם שכוני הסוכנות יעברו דרך המכשיר הזה. הכוונה היא
ש"עמידר" תשמש כמששיר מרכזי לרכוז הון נוסף, בעקר בחו"ל, ותאפשר עי"כ
למשוך לפעולה זו גם כסף מחו"ל.

ד"ר א. גרנות:

היו שתי הנחות לקונספציה זו; ההנחה הראשונה

הייתה: רכוז פעולה למען שכון עולים, לא רק של

הממשלה, אלא גם של גורמים אחרים. ההנחה השניה הייתה שבדרך זו אפשר ליצור
מכשיר כספי שיוכל לגייס כסף. זהו מכשיר עצום. הסכום הגדול שמשקיעים בו
ילך ויגדל. התנאי הוא הנהלה מרוכזת ורפרזנטטיבית, שיכירו אותה גם בארץ וגם
בחו"ל. צריך להיות מנהל בעל שיעור קומה ואדמיניסטרטור טוב. אז אפשר יהיה
להפוך את עמידר לא רק למכשיר מבצע, אלא גם למכשיר מממן. ההון היסודי
יהיה כעת חמשה מיליון ל"י; אם יהיה צורך, יגדילו אותו.

א. הרצפלד:

אינני יודע אם ההתישבות יכלה לקבל את התנאים של

"עמידר". אם השכון להתישבות ייעשה דרך הסוכנות,

תוכל ההתישבות לקבל את התנאים המיוחדים שקבלה עד עכשו. האם יש אפשרות

שעמידר תהן שכון לעולים בתנאים מיוחדים?

ח. לנדו:

עד עתה הקציבה הממשלה שבעה מיליון ל"י לעמידר, אך

ועשרה מיליון ל"י נוספים לבתי עולים, שמהם

הוצאו כבר שני מיליון. למעשה לא שלמה הסוכנות שום דבר. אם נוריד $2\frac{1}{2}$ מיליון, נראה שלמעשה השקיעה מממשלה $14\frac{1}{2}$ מיליון ל"י. איך נתקדם להבא? אינני רואה ברגע זה משקיעים אחרים מלבד הממשלה. אם הסוכנות תתן משהו, ירוח לנו קצת. אני חושב שעמידר יכלה למצוא דרך כדי לקיים כספאם בחו"ל למען בנייה זו. הייתי מציע שעמידר תצא לחו"ל עם תכנית של בניית בית לעולה. הבית יירשם על שם הבונה, שיקבל שכר דירה. אפשר לאסוף כספים בצורה קונקרטיית. חייבת להיות בעמידר הנהלה מקצועית ממדרגה ראשונה.

יעילות העבודה תלויה במנגנון יעיל. הייתי רוצה שתינתן לנו חוות דעה בשאלה זו, אם כי היא אדמיניסטרטיבית גרידא. עד היום הייתה בעיה התכנון הפרעה רצינית ביותר לעבודה. לשם זרוז ההוצאה לפועל של העבודה בממדים גדולים, יש לחלק את העבודה לגושים עבודה קטנים. אז יתפצל הבצוע בין קבלנים שונים.

י. אפרתי: הצעותיו של מר לנדו אינן שייכות לוועדה הזאת. אנו בוחרים בהנהלה, ונשמע דו"ח, אולם לא נכנס לצד האדמיניסטרטיבי הטכני. אני מבין את הבעיה ההתיישבותית, אבל איני נוטה להחליט להוסיף מניות לאחרים, כי אנו רוצים ברכוז החברה.

ד"ר י. בדר: לפי התכנית המקורית היה חלק במניות שמור לחברות שכונ קטנות - חצי מיליון ל"י. מזה שלמו חברות אלו לקופה 135.000 ל"י. אינני יודע למה הם שוחררו מזה. חברת עמידר אינה קבלן לעצמה - היא רק חברת שכונ. באיזה אופן, ולמי, תחולק העבודה?

בדרך כלל אני נגד מפעלים ענקיים, כי אם בונים "ג'יגנט", חייבים אאקל לחלק את העבודה לסניפים פחות יעילים ופחות אחראים. אולם, אם קיימת נטייה ל"ג'יגנטיזם" אצלנו, אני רוצה לדעת מה סבת הכפילות הקיימת בשטח זה, ומדוע בונה משרד הבנוי בתים לעולים, בתור סוג של חברת שכונ? אם אחד משני האלמנטים הבונים בנינים לעולים יעיל יותר, יש לחסל את השני.

ש. דייגן: האם הסכום של קרוב לעשרים מיליון ל"י שדובר עליו כבר הושקע? אם כן, מאין נלקח? האם הוא הושקע כבר ע"י החברה הקודמת? האם יוכנס איזה שהוא תנאי בקשר לבנייה עבור ההתיישבות העובדת? אני סבור שהחברה תרצה לעשות מה שיעיל לה יותר, ולא מה שטוב יותר להתיישבות.

א. ס. גניחובסקי:

סכמנו בקשר עם השכון לעולים שמקציבים 10% מהסכום המוצא לבנינים צבוריים. האם החלטה

זו מחייבת את עמידר?

שר האוצר א. קפלן:

אני מצטרף לסכום של ועדת המשנה. אני רוצה להבהיר שתי נקודות בסכום הזה. אני מתאר לי

אפוקאיות לא רק לאנשים פרטיים, אלא גם לגופים שיקחו עליהם את התפקיד של בניית מספר מסוים של בתים.

כרגע אנו מדברים על הון סניות של 5 מיליון ל"י.

אם נצטרך לשנות את הסכום הזה, נעשה זאת באישור הועדה ע"י הפיכת חלק מהאובליג-

ציות לפניות. בלי אישור ועדת הכספים אי אפשר יהיה להגדיל את ההון היסודי.

אין כאן סי שידבר בשם עמידר. המצב בעמידר היה

תלוי על בליטה זה חצי שנה לא ברור לי אם יצטרכו להביא חוק לכנסת בענין עתידה

של חברת עמידר. לא יכלנו למסור לעמידר לבנות בשבילנו, כל זמן שהענינים

בתוך החברה היו בלתי מסודרים. אם תכנינו תתגשם, לא יטפל המשרד לבנוי בעצמו

בבנייה לעולים, אלא רק בבנייה לממשלה.

לשאלתו של דיין, המתיחס בחשדות לאפשרות

שחברת עמידר תרצה להכנס גם לשטח החקלאי. פריך להתיחס באמון לנציגים

שהממשלה שולחת. אם עמידר תקבל כסף מהממשלה, נוכל להעמיד לה תנאים משלנו.

ברור שכאשר מדובר על הון עצום כזה, תצטרך ועדת הכספים לשמוע דו"ח על אצ

הנעשה. ברור שהמבקר יודע ג"כ על הנעשה.

בנוגע לסנדורים ברצוני להסביר את המצב בכמה מלים

פניתי למשרד העבודה והבנוי בבקשה שיגישו לי הצעות. בינתיים דרשתי מהם

סיסדרו בימים הקרובים סנדר פומבי. הם אוסרים שהדבר כרוך בקשיים רבים.

במשך הזמן הקרוב, אני מקווה שנערך סנדר פומבי. כל סנדר יהיה על פאה בית.

ד"ר א. גרנות: כל דבר יוחלט ע"י הממשלה והכנסת, אשר יחליטו

גם על התנאים בהם תמסור החברה את הדירות.

בנוגע לנציגות, אני מציע שלא נפרט פה אצ

שיהיו שני באי-כוח הסוכנות ובא-כח אחד של הקק"ל, אלא נגיד שיהיו שלשה

נציגים מטעם המוסדות.

דברתי עם אנשי הנהלת הסוכנות והסברתי

שר האוצר א. קפלן:

להם שיש אובליגציות ומניות. כשהפרופורציה היא 1 : 7 לא יכלה הנהלת אצ הסוכנות לבוא ולדרוש "פריטי".

היו"ר ד. צ. פנקס: אני מציע שנסכם: אנו דנים על ריאורגניזציה של חברת עמידר, ולא על יצירת חברה חדשה. מדברי דיין נתקבל הרושם כאילו זו חברה חדשה. ה 17 פיליון טורכבים מסבחה פיליון שהוקצבו כבר לחברת עמידר, ומעשרה פיליון לבניני עולים, שלשת השותפים במניות הם הממשלה - 2 1/2 פיליון; הסוכנות והקק"ל - 2 1/2 פיליון. תהיה חלוקה פנימית בין המוסדות כמה יתן כל אחד מהם. הנהלת החברה תהיה פורכבת משלושה אנשים שיתמנו ע"י הממשלה, ומשלושה שיתמנו ע"י המוסדות הלאומיים, הסוכנות והקק"ל. היו"ר יתמנה ע"י הממשלה, בהסכם עם יתר המוסדות.

ד"ר י. בדר: אני דורש שהיו"ר יתמנה אך ורק ע"י הממשלה.

היו"ר ד. צ. פנקס: אנו יכולים להגיד שהיו"ר יתמנה בהתייעצות עם יתר בעלי המניות. יתר ההון הדרוש ינתן בצורת אובליגציות. החברה צריכה להשתדל לרכז כספים גם בחו"ל, מחוץ לכספי הממשלה והמוסדות. החברה תרכז בידיה את כל בניית שכונ העולים מטעם הממשלה והסוכנות. רצוי למצוא דרך להעביר דרך החברה גם את השכון להתישבות העובדת. כאן קיים קושי מסוים, ועל הועקה לדון בדבר ולהשתדל למצוא פתרון.

ח. לנדר: אני רוצה שנתנה תנאי המחייב את הנהלת "עמידר" עם כנונה לבוא ולהציע תכנית עבודה מפורטת לועדה.

היו"ר ד. צ. פנקס: אנו עוסקים בספומים. ע"י הכסף שהקצבנו ונקציב לחברה, נוכל גם לקבוע את תכנית העבודה.

פישהו יצטרך לעסוק בשכון עבור ההתישבות,

וקרוב לודאי שהסוכנות תעשה זאת. ייתכן שהיא תסכים לתת קרדיט ל-25 שנה ולא ל-15. רצוי שגם שכונ החקלאות העובדת ירוכז ב"עמידר", אולם זה תלוי באמצעים אשר יעמדו לרשות החברה. החברה תמנה סנהל, וועדת הכספים תקבל טרי פעם דו"ח על תכניות "עמידר". החלטנו פעם שהחברה תהיה חייבת

להבטיח גם הקמת בנייני צבור בשכונים, ב 10% מן הסכומים שיאושרו לשכון.
אם החברה תסכור בתים טאלה שהיא מכינה, המסכנתא שהיא תרשום א תהיה המסכנתא
הראשונה.

בקשר לשיטת ההכרזות ענה כבר שר האוצר. הדבר עומד
לברור בוועדת המסנה, וההחלטה תחול על כל פעולה שתיעשה אָ ע"י הממשלה בידי
איזה שהוא מכשיר.

על צורת רכישת ההון תדון החברה בעצמה. ברור שתהיה הנהל
מקצועית; ; סנהל מוצלח ימצא הנהלה מקצועית מתאימה.

ברור שכל שותף אחר יוצא פשותפות בחברה זו. ישנם רק
שני שותפים: הממשלה והמוסדות.

ד"ר בדר שאל בקשר לחלוקת העבודה. אנו קובעים מה שאנו א
קובעים לעתיד לבוא. אנו מקווים שהדברים יהיו להנא יותר מסודרים.
תנאי ההלואה הם מענייניה של ההנהלה; הם יובאו הנה,
כי התנאים קשורים במקורות הכסף.

שכון ותיקים:

היו"ר ד.צ. פנקס: השאלה המדויקת של החלוקה הסופית של שכון
הותיקים נשארה פתוחה. לי יש הצעה שתשאירו לי ולאפרתי
לסדר את הסדורים הסופיים.

ד"ר א. גרנות: אני מקווה שיבואו לידי הסדר בקשר למה שאמרתי בישיבה
האחרונה. עכשיו אעבור לענין אחר. אנשים מקבלים רושם

סאד לא טוב מזה שסכום כה גדול מתחלק כך שדרך הבנק האפותקאי עוברים רק
8000 אלף ל"י. על סמך הנסיון שיש לי בחו"ל, ועל סמך הבקרת הקטלנית הקיימת,
אני חושב שטוב היה להגדיל את הסכום הזה. יש לדבר השפעה כבירה, גם בסובן
השקעות הון. יש לעשות באופן חיצוני סדור אחר של הרשימה.

ח. לנרו: נבחרה ועדה בת שנים - מר פנקס וד"ר פרדר, שהיתה

צריכה להביא בפנינו את הצורה ואת הצינורות שדרכם יינתנו
הכספים. המגמה היתה שבנקום שהדבר אפשרי, יינתן הכסף ע"י הבנק האפותקאי. הקושי
היה בשכון של ההתישבות העובדות, ששם הבנק האפותקאי אינו מספל. צאצאצאצאצא
עד עתה עבר הבנק האפותקאי במספר מצומצם של מקומות; כעת הוא מוכן ללכת לכל
מקום מלבד להתישבות.

סכום:

הוחלט לדחות את הסכום. מר אפרתי ומר פנקס
יסכמו באופן סופי את החלוקה, בהתייעצות עם כל

המעוניינים.

שר האוצר א. קפלן:

אני רוצה להעמיד על סדר היום של הועדה את שאלת
קביעת קרן לבטוח, כי אחרת לא יצא הדבר לפועל.

אפשר לפסור את הבירור הזה למספר אנשים.

היו"ר ד.צ. פנקס:

אני מציע להרכיב ועדת משנה לענין זה.

סכום:

נבחרה ועדת משנה המורכבת מ- ד.צ. פנקס, ח. לנדו,
ד"ר א. גרנות, י. אפרתי. הועדה תבדוק את הצנורות
שדרכם תנתנה ההלוואות, את תנאי ההלוואות, ואת ענין
הקרן לבטוח.

היו"ר ד.צ. פנקס;

אנו עוברים לסעיפים האחרים בתקציב הפתוח.
סעיף ד' הוא על שני מליון ל"י. הסעיף נקרא:

מכונות לבנין ולעבודות צבוריות, הלוואות לחברות בנין; חמרי בנין.
יש להבדיל בין עבודות צבוריות לבין הלוואות

לחמרי בנין.

שר האוצר א. קפלן:

אינני יודע איך הדבר יתארגן. ההלוואות הן מן
המלוח האמריקאי. על חלק מההצעות שהגשנו לבנק,

קבלנו אישור. אני מוכן להביא דו"ח לועדה. אני מציע לאשר את הסכום.

יש פה 500.000 דולר למכונות ובנין כבישים. את הסכום הזה תקבל הממשלה. אנו

בקשנו 25 מליון דולר, בחלוקה כדלהלן: 6 מליון דולר - הלוואות לרשויות

מקומיות. סכום זה הוא כמעט אך ורק לבנין ולאספקת מים. יש סכום יותר קטן

לתפקידים אחרים של העיריות. 5 מליון דולר למכונות. בזה בכלל גם חצי מליון

דולר לממשלה, ויתר הכסף הולך לקבלנים שונים ולחברות קבלניות. 14 מיליון

דולר - לחמרי בנין. את חמרי הבנין אנו נותנים בחלקם הכסף, אבל חלק מההלוואה

היא לתקופה קצרה.

מהכסף שהולך לרשויות המקומיות, מותר לרשויות

להוציא רק לקניית חמרים, להובלה ולהוצאות בטוח.

אני מציע לדחות את ההחלטה הזו עד שנקבל פירוט

י. אפרתי:

על שני המיליונים. אני מציע לדון כעת על

היו"ר ד. צ. פנקס: אם שר האוצר יכל לקבע מה הוא הסכום שהממשלה מקבלת לעצמה, נוכל להמשיך בדיון.

שר האוצר א. קפלן: בערך 10% מהסכום הולכים לממשלה. אולם לא הייתי בוצה לפרסם את הדבר.

היו"ר ד. צ. פנקס: אני מציע לרשום סכום של 1,800,000 ל"י כהלואה לחברות ולקבלנים פרטיים לשם כבישת מכוונות בנין, ולעבודות צבוריות. נשאיך את הסעיף הזה פתוח, ונרשום את הסכום של 200 אלף ל"י לממשלה בסעיף כולל יותר מאוחר.

אנו עוברים לסעיפים ה', ו' וז'. שלשה סעיפים אלה היו בטפולו של משרד העבודה והבטוח העממי. מיצג המשרד בוועדת המשנה היה מר פינקלשטיין. ההצעה הראשונה אצאאף אף היתה על 6½ מיליון ל"י. אח"כ הוסיפו שני מיליון לעבודות צבוריות, וחצי מיליון נוסף. בקשר לעבודות צבוריות, אין צורך להגיש שהכסף הולך לממשלה; מספיק אם נכתב שהוא הולך לעבודות צבוריות. אנו יכלים להוסיף לסעיף זה את ה 200,000 ל"י מסעיף ד'. אם כך, יהיה כתוב בסעיף ז' הסכום של 2,200,000 ל"י.

בקשר עם הרשויות המקומיות היה מו"מ מיגע. ועדת הכספים קבלה את הרושם שהיא אינה מחליטה על הוצאות, אלא נדרשת לקבל דו"ח על מעשים שכבר נעשו ע"י האוצר. החיים עומדים; יש לדאוג למחוסרי העבודה. ועדת הכספים נתנה בזמנו לאוצר יפוי-כוח להוציא שבעה מיליון ל"י משטרי מקרקעין למטרות מסוימות. ועדת המשנה ברה את הדבר, והחברר שהיו התחייבויות בסכומים הבאים: לרשויות מקומיות (לעבודות צבוריות ולבתי ספר) - 2,797,000 ל"י; למועצות מקומיות - 818,800 ל"י; למועצות אזוריות, בעקר לחקלאות - 316,000 ל"י. ביתר הוקצבו בהחללה למטרות שהזכרתי 3,932,800 ל"י. אח"כ באה הצעה להוסיף בסכומים הבאים: לעיריות - 91,000 ל"י; למועצות מקומיות - 210,000 ל"י; למועצות אזוריות - 401,700 ל"י. ביחס נוספו - 401,700 ל"י, ובסכום הוקצבו - 4,334,000 ל"י. אח"כ הוצע לתת לעבודות צבוריות סכומים נוספים: לעירית תל אביב - 200,000 ל"י; לרשות משרד העבודה והבנוי - 188,000 ל"י; להשלמת בית חולים בקיריה - 60,000; למנהל יפו - 85,000; לעירית תל אביב, לבנין בתי מרחצאות - 30,000; לרשויות שונות, לבתי צבוריים - 125,000. ביחס הוקצב סכום של 5,022,000 ל"י. לזה יש להוסיף סכום של 500,000 ל"י למפעלים חרבותיים ארציים; מיליון ל"י שיינתנו לרשויות מקומיות מהמלווה האמריקאי במכרונות; 500,000 ל"י שנתנו

לג'וינט למפעלי עזרה סוציאלית. ביחד הוקצבו 7,022,000 ל"י.

ד"ר מ. סנה: הסעיף הזה הוא דוגמא קלסית של מהלך העבודה. אנו מאשרים את ההוצאות אחרי הפעולה, והועמדנו בפני חלוקה ההולכת ונגמרת. יש חלוקי דעות חריפים בקשר לתפקידה של ועדת התקציב. שר האוצר אמר שחלוקת הכסף היא מענינה של הממשלה ולא של הכנסת. הוא בא בסתירה בענין זה עם כל חברי הוועדה. יש פה גם צד ענייני. אני חולק על ה"פוליס" של החלוקה הזאת. לא תמיד ההצעות מתקבלות בזמן שהן לענין. החלוקה בין העיריות, המועצות המקומיות והמועצות האזוריות סותרת את ההנחה הסודית של פיתוח. הבטחת התעסוקה הוא קריטריום חשוב, ואני האחרון שאזלזל בו. לו היו מביאים לנו תכנית המבטיחה תעסוקה מתוך התקציב הרגיל, הייתי תומך בה. אולם אנו מדברים על תקציב פיתוח, ותקציב זה צריך להזרים עזרה דוקא להתישבות, ולא לערים ולמושבות הגדולות. המועצות האזוריות קבלו 8,3% מההקצבות. מספר זה הוא אפסי. נכון שמחוסרי-העבודה מרוכזים בערים ובמושבות, אולם חפקידו של תקציב הפיתוח הוא פיתוח ולא שום דבר אחר. הייתי מציע להכפיל או לשלש את הסכום להתישבות העובדת. אך מכיון שהדבר כבר נעשה, אין לשנות הרבה. אני מבקש את שר האוצר שיאמר לנציגו שדעתו אינה דעת הממשלה.

מר פינקלשטיין הודה שבזמן חלוקת הסכומים היה נגד עיניהם של המטפלים בדבר ענין התעסוקה בלבד. יש להבדיל את הסכום להתישבות העובדת לפחות למיליון ל"י.

שר האוצר א. קפלן: בתכניה זו של 55 מיליון, (או 62 מיליון)

העברנו לכפר סכומים די נכרים, לא מפני

שהיה לחץ; העברנו סכומים לשם הגדלת הייצור. בקשר עם תכנית השכונ, נתנו 11,000 בתים לכפר, מחוץ 20,000 בתים. אנו מוסיפים 800 יחידות דיור לנועה בבנין הכבישים, אנו נכנסים יותר ויותר לאיזורי הכפר. המועצות האזוריות הולכות וקמות רק כעת, וחלק מהם הוקם בחדשיים האחרונים. המועצות האזוריות יות לא מצאא עדיין את דרכן.

סנה שאל מספר פעמים אם הכסף הוצא כבר או

לא; הוא שואל אם יש אפשרות לשנות את ההקצבת - בזה הוא צודק.

היתה שאלה בקשר עם העבודות, והיא אם

העבודות כבר נגמרו. חלק מהעבודות כבר נעשה.

קיימת אצלנו בעיה יסודית: איך להתזיק מעמד בקשר עם מחוסרי עבודה, עד הראשון באפריל. אני מעריך מאד את כל הפעולות הנעשות בערים. אינני יודע אם זה פיתוח או לא, אולם הדבר דרוש לנו מאד. אם המועצות האיזוריות תתארגנה ותלכנה לקראת תקציב לשנה הבאה, נצטרך לדון ע"כ ברצינות.

דברו על עצם הענין; ברור שיש חסרונות. אולם במצב הזה אני סבור שהחלוקה היא צודקת.

אני מקוה שנדון על תקציב הפיתוח הבא בראשית שנת 1950. סנה רוצה לקבוע קו, ולא את הפרטים. אני מקוה שנוכל לעשות זאת. אבל המועצות האיזוריות מוכרחות לבא עם תכנית פיתוח. אפילו נציגי העיריות יסכימו לכך.

אני מציע לאשר את כל הסכומים, פרט לסכום אחד, 500.000 ל"י לבניני הרבות, שעליו צריכה ועדת משנה לדון. פרט לעיריית חל אביב, איש לא הגיש לי תכנית לבניני הרבות. אפשר לדחות חלק גדול ממסדות הרבות אלה לשנה הבאה, כי בין כך איני סבור שיבנו אותם השנה.

י. אפרתי: הכספים שהוצאו, הוצאו בהתאם להחלטת ועדת הכספים, לתת לשר האוצר מפרעה של 7 מיליון ל"י לעבודות אלו. הצד הפורמלי הוא בסדר. אני מודה בכך שהמועצות האיזוריות הופיעו באיחור זמן. הוחלט לתקן את המעוות. אמנם ביחס לאוכלוסיה הסכום המושקע בעבודות צבוריות במועצות איזוריות הוא בסדר, אולם ביחס לפיתוח הסכום אינו מספיק. יש לתקן את הדבר לגבי השנה הבאה. אני מציע להוסיף 125.000 ל"י כדי לפצות את אלה שלא קבלו מספיק.

ענין המיליון ל"י מהמלווה האמריקאי לא הובא לבדיקה בוועדת המשנה. גם כאן יש ענין לכל הגורמים בממשל המקומי, ויש להביא את הדבר לבדיקה.

יש הצעות לבניני הרבות בכל הארץ. אני מציע לדחות את זאת לשנה הבאה, כי יש צורך בהכנת תכניות.

ד"ר י. בדר: איני רוצה לדבר בדיעבד על חלוקת התקציב הזה. אשמח מאד אם שר האוצר יבטיח שלעתיד ישמר על החוק שלפיו אנו צריכים לאשר תכניות ולא מעשים שנעשו. אני סבור שוועדת המשנה צריכה לדון שוב על הסעיף של בנינים לתרבות. אם נדון, אולי נראה אפשרות להכניס חלק מהתקציב הזה לתקציב שנה זו.

פ. נפתלי: בימינו איננו יכולים להיות עבדים לכותרתה הזו של פחות. מר סנה יכל היה לאמר את דבריו גם בקשר למעייפים אחרים.

כגון שכונ ותיקים. אנו קבענו שיותר להשתמש בסכום מסוים למטרות מסוימות, חשובות ביותר. ישנם דברים חשובים שצריך לעשות אותם שאינם יכולים להכלל בתוך המסגרת המצומצמת של התעפוקה. לא יהיו לנו שוב 25 מיליון ל"י משטרי מקרקעין. יכלה להיות פרופורציה אחרת בחלוקה. אני נגד כל

פרוטת שנותנים כעת לבניני תרבות. אז התרבות מתחילה אחרי הדברים היסודיים והחיוניים ביותר הדרושים לכל אדם. כל זמן שלא נמלא את הצרכים החיוניים ביותר של תושבי הארץ הזו ושל העולים החדשים, אינני רוצה בבנין לתזמרת. על זמן אנשים ביפו גרים בבתיים רעועים היכלים להתמוטט בכל רגע. באמצעים המוגבלים שלנו, אנו חייבים לעשות את הדברים החיוניים, אם הם בגדר פיתוח או לא.

א. מ. גניחובסקי: מתקבל הרושם כאילו הוועדה באה לשמוע דו"ח, ולא לאשר הוצאות.

אנו באים במדינת ישראל עם תכנית פיתוח בסכומים עצומים. הסכום של 500,000 ל"י לבניני תרבות הוא אפסי לעומת התקציב כולו. לא טוב יהיה אם נדחה את ההצעות דוקא בענין זה. נכון שישנם ענינים דחופים, אבל אין להאחז דוקא בכבשה הרש הזאת, בסעיף קטן זה. לא הצבענו עדיין על תקציב הפיתוח; או שהוא שלם, או שאין מצמעים עליו. לי יהיה קשה להצביע בעד תכנית פיתוח שלא הכלל בניני תרבות. אני מציע לאשר כמינימום את הסכום של 500,000 ל"י, ולהעביר את הענין לוועדת המשנה.

א. מ. גניחובסקי: לא הגישו לי הצעות בנוגע למוסדות תרבות. לא היתה שר האוצר א. קפלן: כל התחיבות מטעם הממשלה בקשר לזה. אני מציע שיביאו לנו הצעות, ונדון עליהן.

א. הרצפלד: מלבד בסעיף של בניני תרבות, יש הבנה הדרית בין כל החברים על כל הסעיפים. אני מציע להצביע על הסעיפים שיש הסכמה בקשר אליהם, כי אסור לנו לעכב את הפעולות. את ענין מוסדות תרבות נוכל להעביר לוועדת המשנה.

מ. סנה: אני מציע שהסכום הבלתי מחולק יועבר לסעיף המועצות האיזוריות.

היו"ד. צ. פנקס: אי אפשר להחליט היום; לא כל ההצעות הושמעו. נחליט

בענין זה בישיבה הבאה.

3. (עבודת הוועדה): יש למנות שתי ועדות משנה, אחת שתטפל

בהעברות מסעיף לסעיף במשרד התחבורה ובמשרד נפגעי המלחמה.

נבחרו לוועדת המשנה: י. רוקח; א. הרצפלד;

א.מ. גניחובסקי; ד"ר בדר; ב. רפטור.

4. שונות:

היו"ר ד. צ. פנקס: משרד הבטחון הגיש את החומר התקציבי בשלו לכל

השנה. חסר הנסוח, ועובדים עליו.

בינתיים יש לצבא הוצאות וצריך לשלם אותן. אני

מציע לאשר מליון ל"י עבור חדש ינואר.

סכום: הוועדה אישרה את ההוצאה.

ד"ר י. בדר: שר האוצר דבר ברמז על חוק הרכוש הגרמני. אני

מבקש שהדיון בנושא זה לא יתקיים לפני יום ד'.

יש לנו עבודה מרובה, והיא נחרבתה יותר בגלל

ההעברה לירושלים. עד שנראה את ההסדר בכללותו, אני מציע שיאפשרו לשלוח

לוועדות ממלאי-מקום.

היו"ר ד. צ. פנקס: אין על כך כל חוק ~~בכנסת~~. אני מציע להעביר

את ההצעה לוועדת הכנסת. אני, באופן פרטי,

מתנגד לה.

י. אפרתי: אני מציע לסיים את הדיונים על תכנית הפיתוח

פולעבור אח"כ לענין ים-המלח.

י. רוקח: מסכים להצעת אפרתי.

פניתי ליו"ר הוועדה ביחס ליחסים הכספיים שבין

השלטונות המקומיים והממשלה. אני מציע לטפל

בענין זה ברצינות, מיד אחרי תכנית הפיתוח, אפילו לפני הדיון במפעל

האשלג.

היו"ר ד. צ. פנקס: אני חושב שסעיף זה שמר רוקח מעורר אותו יעמוד

לדיון בקשר עם התקציב השנתי של המדינה. בקשתי את שר האוצר להעמיד לרשותי את התזכיר של הועדה הממשלתית שדנה בענין זה, ואת תגובות משרד האוצר על מסקנות הוועדה. אחרי שהחומר יהיה בידי החברים, נוכל לדון בנושא זה.

אני מבקש לאשר דבר שהיה במו"מ ממושך בוועדת משנה קטנה המורכבת מהרצפלד, נפתלי ואנכי. לפני כחודש וחצי הובאה תביעה של המשקים העקורים אשר לעת עתה לא יוכלו לחזור למקומותיהם. יש תשעה משקים כאלה. ההצעה היא לעזור להם, על חשבון נפגעי המלחמה, בסכום של 200.000 ל"י. הכסף יינתן ע"י הקק"ל על חשבון הכסף שהיא צריכה לשלם לממשלה. האוצר הסכים לתשלום זה.

סכום: הוועדה אישרה את העזרה למשקים העקורים בסך 200.000 ל"י.

ד"ר אף גרנות: בקשר לתקציב העברת הממשלה, פניתי למר שפרינצק, והובטח לי החומר. ועדת המשנה המטפלת בדבר תתכנס ביום ד' בבקר.

י. רוקח: אני מצטער על שאני פריך להפנות את הקריאה הזו לוועדה. הנני בא כרגע מתל-אביב. כבשו ~~לבנות~~ את בניני העירייה, ואין אפשרות לעבוד. יש לעשות משהו בנידון זה, כי אסור שמקרה כזה יקרה במדינה. התקשרתי עם שרת העבודה ועם ראש הממשלה. ~~אם~~ בדבר בא כתוצאה מהשיחות שהיו לנו בקשר לתעסוקה; לא חכיתי לאישור, ונתתי הוראה לארגן את העבודה. היו צריכים לצאת לעבודה 750 איש. האנשים דורשים שיהיו לפחות אלף ליוסק ואינם רוצים לחכות. אני דורש שהממשלה תאחז באמצעים הדרושים; היום קרה הדבר בעירייה, אולם איננו יודעים אם הוא לא יישנה במשרד העבודה או במקום אחר. בשעה 14.30 עוזבים העובדים את הבנין, והבנין יופקר.

היו"ר ד. צ. פנקס: אינני מצדיק מעשי אלימות, בפרט כשהם נעשים ע"י מוסדות כמעט ממשלתיים, כמו לשכת-העבודה.

אין להאשים את הוועדה הזאת, כי היא עשתה את כל אשר היה ביכלתה למען נוכל להמשיך את העבודה. כבודנו דורש שהאנשים יבואו על ענשם. אני משער שהממשלה תוכל להשיב היום את הסדר על כנו. בקשר לסכום הניתן לעיריית תל אביב, צריכה

הממשלה להיות הפוסקת האחרונה.

= = =

הישיבה ננעלה בשעה 14.15.

הישיבה תבאה ביום ד', בשעה 10.00.